

Julius Center
for Health Sciences and Primary Care

Oud met functiebehoud!

Marjolein E.M. den Ouden MSc

Vereniging voor Bewegingswetenschappen Nederland

15 September 2011

Introductie

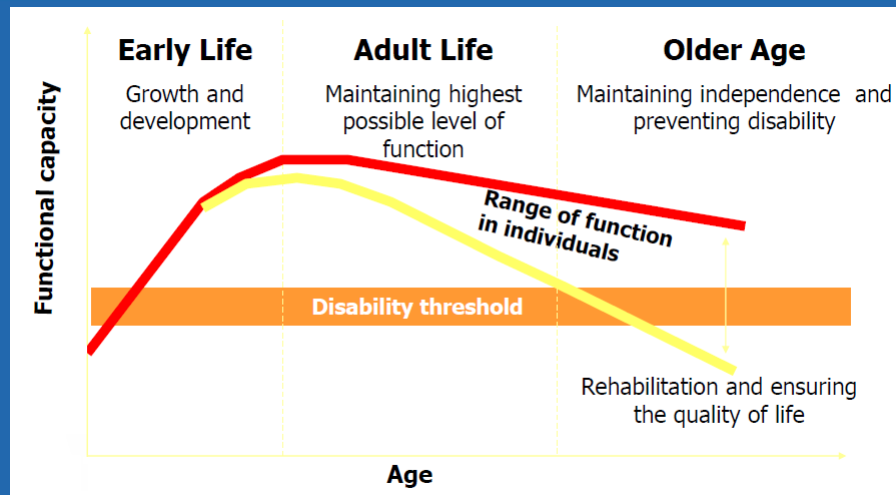
University Medical Center
Utrecht

- Percentage ouderen (> 65 years) stijgt
- Veroudering
  - Achteruitgang uithoudingsvermogen
  - Spierkracht
  - Longfunctie
  - Balans
- Functionele status:
fysiek, sociaal, emotioneel en cognitieve functioneren

Functionele status

University Medical Center
Utrecht

Kalache and Kickbusch, 1997

Functieverlies

University Medical Center
Utrecht

1. Progressief functieverlies

Ontwikkeld met ouder worden in combinatie met onderliggende ziekten

2. Catastrofaal functieverlies

Resultaat van een acute gebeurtenis (zoals een heupfractuur of hersenbloeding).

- Incidentie: 11.3 versus 12.1 per 1000 persoonsjaren
- Toename leeftijd: progressief functieverlies

Ferrucci et al, 1996

Fysiek functieverlies

University Medical Center
Utrecht

- (On)omkeerbare veranderingen in het fysiek functioneren
- Aanwezig in 20-30% van de zelfstandig wonende ouderen
- In een vroeg stadium van achteruitgang in functioneren
- Dynamisch proces

- Kenmerken van fysiek functioneren:
  - Verbeteren van de fysieke conditie
  - Vertragen of voorkomen van functieverlies?

Onderzoeksvraag

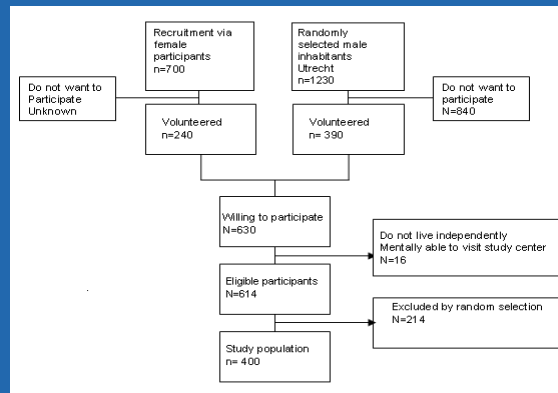

University Medical Center
Utrecht

- Welke fysieke kenmerken (spierkracht, longfunctie, functie van de onderste extremiteiten en fysieke activiteit) zijn voorspellers van functioneren in het dagelijks leven bij ouderen?

Methode: studie opzet

- Cross-sectionele studie
- Studie populatie: mannen van 40 tot 80 jaar

Figuur 1: Flowchart van de inclusie van de deelnemers aan de HAMLET studie

Methode: metingen

- **Uitkomstmaat:**
– Stanford Health Assessment Questionnaire (HAQ)

Please check the response which best describes your usual abilities OVER THE PAST WEEK:

	Without AN ¹ difficulty ⁰	With SOME difficulty ¹	With MUCH difficulty ²	UNABLE to do ³
DRESSING & GROOMING				
Are you able to:				
-Dress yourself, including tying shoelaces and doing buttons?	☐	☐	☐	☐
-Shampoo your hair?	☐	☐	☐	☐
ARISING				
Are you able to:				
-Stand up from a straight chair?	☐	☐	☐	☐
-Get in and out of bed?	☐	☐	☐	☐

Methode: metingen

- **Determinanten:**
  - Longfunctie: piekstroommeting
  - Spierkracht handen en benen: krachtmeter
  - Functie onderste extremiteiten:
    - Balans
    - Loopsnelheid
    - Opstaan uit een stoel
  - Fysieke activiteit: Voorrips vragenlijst
- **Confounders:**
  - Leeftijd, BMI, opleidingsniveau, socio-economische status, roken, alcohol inname en het aantal chronische ziekten

Data analyse

- **Logistische regressie analysis**
  - Model 1: crude
  - Model 2: leeftijd
  - Model 3: leeftijd + BMI, opleidingsniveau, socio-economische status, roken, alcohol inname en aantal chronische ziekten
- **Effect modificatie: leeftijd**
- **Statistisch programma: SPSS (versie 17.0)**

Resultaten HAMLET study

Tabel 1. Kenmerken van de deelnemers

	Enige vorm van afhankelijkheid (n= 106)	Volledig zelfstandig (n=294)
	Gemiddelde $\pm$ sd	Gemiddelde $\pm$ sd
Leeftijd (jaren)	66 $\pm$ 10	58 $\pm$ 11
Aantal chronische ziekten (aantal (%))		
Geen chronische ziekten	60 (56.6)	146 (49.7)
Één of meerdere chronische ziekten	46 (43.4)	148 (50.3)
Longfunctie (m/s)	493.8 $\pm$ 122.2	564.6 $\pm$ 113.0
Handknijpkracht (N)	40.7 $\pm$ 9.2	44.3 $\pm$ 8.1
Spierkracht van de benen (Nm)	365.8 $\pm$ 75.4	403.8 $\pm$ 78.6
Wandelsnelheid (m/s)	1.9 $\pm$ 0.3	2.0 $\pm$ 0.4
Opstaan uit een stoel (s)	9.0 $\pm$ 2.6	8.2 $\pm$ 2.2
Fysieke activiteit (score)	17.3 $\pm$ 7.7	18.4 $\pm$ 7.4

Resultaten

Table 2: Logistische regressie coëfficiënten met 95% betrouwbaarheidsinterval (BI) voor de associatie tussen fysieke kenmerken en het functioneren in het dagelijks leven.

Determinanten	Volledig gecorrigeerd model	
	OR	95% BI van OR
Longfunctie (50L/min)	1.13	1.00; 1.28
Hand knijpkracht (9N)	1.06	0.79; 1.42
Spierkracht van de benen (80 Nm)	1.30	0.97; 1.75
Wandelsnelheid (m/s)	2.96	1.31; 6.72
Opstaan uit een stoel (s)	0.84	0.76; 0.94
Fysieke activiteit (score)	1.08	0.86; 1.35

Note: gecorrigeerd voor leeftijd, BMI, opleidingsniveau, SES, roken, alcohol inname en het aantal chronische ziekten.

- Geen effectmodificatie door leeftijd

Discussie

- **Functie onderste extremiteiten**
  - Afname spiermassa en spierkracht
  - Aantal motor units neemt af met hogere leeftijd
  - Atrofie
- **Knijpkracht**
  - Veranderd weinig tot ongeveer 60 jaar
- **Fysieke activiteit**
  - Relatief hoge score van de Voorrips vragenlijst
  - Weinig zeer lage observaties

Conclusie

- Spierkracht van de onderste extremiteiten en longfunctie zijn gerelateerd aan een grotere kans op het zelfstandig kunnen functioneren in het dagelijks leven.

Julius Center
for Health Sciences and Primary Care

PReservation Of Functioning In the ELderly PROFIEL studie

University Medical Center
Utrecht

Doelstelling

University Medical Center
Utrecht

Wetenschap

Kennis over welke factoren bijdragen aan functiebehoud

Praktijk

1. Ouderen met risico op functieverlies worden in een vroeg(er) stadium opgespoord
2. Interventies worden ontwikkeld om functieverlies te vertragen/ voorkomen

Onderzoeksopzet

- **Onderzoekspopulatie (10 jaar geleden):**

- 400 mannen (HAMLET-studie)
  - 40 tot 80 jaar
- 402 vrouwen (FRAILTY-studie)
  - 50 tot 74 jaar

PROFIEL
onderzoek

- Doel: rol geslachtshormonen op het verouderingsproces
- Gegevens medische voorgeschiedenis en leefstijlfactoren
- Somatische, cognitieve, functionele en psychosociale status
- Criterium: Zelfstandig wonende mannen en vrouwen.

PROFIEL onderzoek

- Vergelijking baseline gegevens en functioneren heden
- Startdatum: 23 februari 2010
- Verwachte einddatum: september 2011
- Uitnodigen deelnemers:
  - Controle vitale status en recente adresgegevens
- Per deelnemer worden 2 afspraken gepland

Vragenlijsten

- Vult de deelnemer zelfstandig thuis in
- Totaal: 22 pagina's

- KATZ-15 vragenlijst: (i)ADL afhankelijkheid
- Psychosociale status:
  - SF-36: ervaren algemene gezondheid/ kwaliteit van leven
  - PHQ-9: depressie
  - CIDI: vastgestelde depressie (heden of verleden)
  - GAD-2: angst en/of paniekstoornis
  - SMAS-30: zelfmanagement vaardigheden
  - UPCC: proactieve copingvaardigheden
  - FCAS-25: cognitieve activiteiten

Dagdeel 1

- Duur: ongeveer 3 uur

- Bloedafname
- Anamnese
- Bloeddruk
- Lengte, gewicht, taille- en heupomvang
- Gezichtsvermogen
- DEXA-scan:
  - Botdichtheid en lichaamssamenstelling
- Buikvet
  - Intra-abdominaal en perifereer
- Vasculaire status:
  - Stijfheid grote lichaamsslagader
  - Vaatwanddikte van de halsslagader

Dagdeel 2

- Duur: ongeveer 2,5 uur
- Herhaalde bloeddruk meting
- Cognitie testen
- Gehoor
- Longfunctie
- Knijpkracht
- Lichamelijk functioneren score
  - Balans
  - Loopsnelheid
  - Opstaan van een stoel
- Uithoudingsvermogen
- Lichamelijke activiteit

Huisbezoeken

- Bij personen:
  - Lichamelijke of psychische problemen
  - Niet in staat zijn om zelfstandig naar de onderzoekspoli te komen.
- 1^e alternatief: deelnemers worden opgehaald met een taxi
  - Tot op heden bij 17 deelnemers
- 2^e alternatief: huisbezoek
  - Beperkt aantal metingen afgenomen bij mensen thuis.
  - Tot op heden bij 46 deelnemers.

Bedankt voor uw aandacht

Contactgegevens:
Marjolein den Ouden (M.E.M.denOuden@umcutrecht.nl)

Referenties

University Medical Center
Utrecht

- Spirduso WW, Francis KL, MacRae PG. *Physical dimensions of aging*. 2nd ed. / Waneen W. Spirduso, Karen L. Francis, Priscilla G. MacRae ed. Champaign, IL [etc.]: Human Kinetics.
- Fried LP, Ferrucci L, Darer J, Williamson JD, Anderson G. *Untangling the concepts of disability, frailty, and comorbidity: implications for improved targeting and care*. *J Gerontol A Biol Sci Med Sci* 2004 Mar;59(3):255-63.
- Fried LP, Guralnik JM. *Disability in older adults: evidence regarding significance, etiology, and risk*. *J Am Geriatr Soc* 1997 Jan;45(1):92-100.
- Ferrucci L, Guralnik JM, Simonsick E, Salive ME, Corti C, Langlois J. *Progressive versus catastrophic disability: a longitudinal view of the disablement process*. *J Gerontol A Biol Sci Med Sci*. 1996 May;51(3):M123-30.
- Kalache A, Kickbusch I. *A global strategy for healthy ageing*. *World Health* 1997; 4:4-5.